

Thema Rechtvaardigheid, t.b.v. SDCH 11 januari 2025.

Dit is een veelal besproken onderwerp in de maatschappij, *recht-vaardigheid*, waarbij we vaardigheid zien als het vermogen om iets bekwaam uit te voeren, c.q. de toepassing van het recht. Het zit diep geworteld in ons bestaan en stamt al uit de tijd van voor de jaartelling. Aristoteles beschreef het als een van de ethische deugden. Het speelt een cruciale rol in de samenleving waar recht of onrecht soms dagelijks in het nieuws is en het betreft vele gebieden. Alles draait om gelijkheid en billijkheid. We zijn er allemaal mee verbonden omdat het ons persoonlijk diep kan raken. Het heeft met gevoel en emotie te maken. Zelfs mensapen hebben rechtvaardigheidsbeleving, zij vertonen een empathisch vermogen.

Rechters staan dagelijks voor moeilijke besluiten. Waarom krijgt de ene veroordeelde een kortere straf dan de ander voor min of meer hetzelfde vergrijp? Is dat een persoonlijke maatstaf of een door feiten ingegeven maatstaf. We zien ook bij de rechterlijke macht verschuivingen optreden. Kennelijk is het moeilijk om een gelijke norm te hanteren. Wie of wat bepaalt de norm en waar is dat op gebaseerd? Hoe gaat het dan binnen andere gebieden zoals op de arbeidsmarkt en gezondheidszorg?

Is het rechtvaardig dat je boven de 50+ jaar nauwelijks meer aan een nieuwe baan kan komen omdat leeftijd een rol gaat spelen? Ouderen, zoals wordt beweerd, zijn vaker ziek en hun bereidwilligheid tot verandering zou afnemen, dus wordt hun sollicitatiebrief voortijdig aan de kant gelegd. Hoe rechtvaardig is het dat er nog steeds verschil bestaat tussen gelijke kansen en honorering voor mannen en vrouwen? Is het rechtvaardig dat sollicitatiebrieven met buitenlandse namen niet op de stapel van uitnodiging komen?

En dan de gezondheidszorg, waarom krijgt de ene patiënt wel zijn behandeling vergoed en de andere patiënt niet omdat de specifieke medicijnen te duur zijn? Is de gehanteerde norm door verzekeringsmaatschappijen wel objectief te bepalen? Toch worden er wel peperdure operaties uitgevoerd en soms sterft de patiënt een paar maanden later alsnog aan de uitgezaaide kanker of complicaties. Had die andere patiënt dan toch niet beter zijn dure medicatie kunnen ontvangen en nog heel lang kunnen leven? In de gezondheidszorg raakt rechtvaardigheid vaak de ethische kant en hoe kom je daar uit?

En dan de asielzoekers en vluchtelingen, wie krijgt een verblijfsstatus en wie niet? Hoe reëel is het om na vele jaren verblijf in afwachting van je definitieve status, nog uitgezet te moeten worden terwijl je kinderen hier zijn opgegroeid? Hoe rechtvaardig is het als anderen jou manipuleren, de macht over jou uitoefenen door vastgeroeste overtuigingen, gektes, of geloofsregels en waar tegenbeweging niet mogelijk is. Ja, hoe rechtvaardig is het om zelfs oorlog te ontketenen of allerlei middelen misbruiken om ondergang van de ander te bewerkstelligen?

Hoe staat het met eigen kinderen, worden ze allemaal even rechtvaardig of eerlijk opgevoed en toebedeeld? Worden ze in de erfenis als gelijken gezien of zijn er andere maatstaven, zoals vroegtijdige manipulatie van het erfdeel? Of krijgt de ene regelmatig iets extra's omdat hij of zij het volgens jouw norm van eerlijkheid toekomt? Rechtvaardigheid is immers verbonden met een gevoel, een emotie, die onderscheidend werkt voor hoe wij tegenover een bepaalde situatie of een bepaalde keuze staan. Van jongs af aan hebben wij een rechtvaardigheidsgevoel en ook kinderen kunnen heftig in verzet komen als ze onrechtvaardig zijn behandeld in welke vorm dan ook.

Rechtvaardigheid is een strijd waard. Soms een langdurige, heftige of levenslange strijd die alsnog eindigt in onrechtvaardigheid.

Vormt miskennis in de persoon of in het materiële, soms de kern van de rechts-beleving?